

El testament de Bartomeu de Castellnou, de Montblanc (1376)

RESUM

Aquest article dóna a conèixer el testament de Bartomeu de Castellnou, habitant de Montblanc, i anteriorment de Cervera. El document data del dia 18 d'abril de 1376. Els marmessors que nomenà eren tots montblanquins. Entre les disposicions testamentàries, hi ha diverses donacions a institucions religioses de Cervera i Montblanc. Era desig del testador que el seu cos fos enterrat a la sepultura que el seu gendre tenia a l'església de Sant Marçal, de Montblanc.

RESUMEN

El artículo nos presenta el testamento de Bartomeu de Castellnou, habitante de Montblanc, y anteriormente de Cervera. El documento es de fecha 18 de abril de 1376. Los albaceas que nombró eran montblanquenses. Entre las disposiciones testamentarias, encontramos diversas donaciones a instituciones religiosas de Cervera y Montblanc. Fue deseo del testador que sus restos mortales quedasen inhumados en la sepultura que su yerno tenía en la iglesia de Sant Marçal, de Montblanc.

ABSTRACT

This article announces Bartomeu de Castellnou will, inhabitant of Montblanc, and previously of Cervera. The document dates from April 18, 1376. The executors that have been appointed were all them from Montblanc. Among the testamentary disposals, there are several donations to religious institutions of Cervera and Montblanc. Testator wished that his body was buried in the tomb that his son-in-law had at Sant Marçal church, in Montblanc.

Josep M. Llobet i Portella

(Cervera, 1940)

Mestre de català, llicenciat en Filosofia i Lletres i doctor en Història, ha exercit la docència a diferents nivells, formació d'adults, ensenyament mitjà i cicles universitaris. Fins a l'any 2007 fou professor a l'Institut d'Educació Secundària Antoni Torroja, de Cervera. Actualment ho és al Centre Associat de la UNED de la mateixa ciutat, on, a més, és coordinador de la Facultat de Geografia i Història. Col·labora habitualment en l'*Aplec de Treballs*.

El testament de Bartomeu de Castellnou, de Montblanc (1376)

Josep M. Llobet i Portella. *jllibet@cervera.uned.es

Paraules clau: Montblanc, Bartomeu de Castellnou, testaments, segle XIV.

El dia 22 de setembre de 1377, Ramon Marçal, de Montblanc, i la seva esposa Elisenda van vendre a Pere Perat, de Cervera, un tros de terra, situat al terme d'aquesta última població, que havia pertangut a Bartomeu de Castellnou.¹ Atès que Elisenda era filla i hereva universal de Bartomeu de Castellnou, l'escriptura notarial d'aquesta venda conté el testament de l'esmentat Bartomeu de Castellnou, per tal de justificar la propietat de la terra venuda.

Bartomeu de Castellnou havia atorgat el seu testament el dia 18 d'abril de 1376 i hauria mort poc després, ja que una còpia del testament va ser feta el dia 23 de juliol d'aquell any pel notari Bernat Castelló, de Montblanc.

Segons aquest document, Bartomeu de Castellnou havia estat resident de Cervera però en aquell any 1376 vivia a Montblanc. Elegí com a marmessors el seu gendre Ramon Marçal, el prevere Bernat Mascó i Gombau de Naris, tots elles habitants de Montblanc.²

Les seves disposicions testamentàries foren les següents:

- 1) El pagament de tots els seus deutes immediatament després de la seva mort.
- 2) La reserva de dos-cents sous, els quals serien esmerçats o lliurats d'aquesta manera:
 - La quantitat necessària, en les despeses de la sepultura, la novena i el cap d'any.
 - Deu sous, a la confraria del Sant Esperit, de Cervera.
 - Dos sous, a la bacina de la candela del Cos de Crist i la mateixa quantitat, a la lluminària de Santa Maria Major, de Montblanc.
 - Un sou, a cada una de les altres bacines existents en aquesta població.
 - Quaranta sous, a l'altar major de l'església de Santa Maria, de Montblanc, destinats a l'adquisició d'ornaments. Amb la condició, però, que el seu cos fos enterrat al túmul que el seu gendre tenia a l'església montblanquina de Sant Marçal³. L'església de Sant Marçal sembla que té el seu origen en la disposició testamentària que féu, l'any 1339, el draper Jaume Marçal, avantpassat, possiblement, de Ramon Marçal.

Hom pot veure: Emma Liaño Martínez, «El testamento de Jaume Marçal de Montblanc», *Universitas Tarraconensis* (Tarragona), 1 (1976), p. 83-90; i de la mateixa autora, «Sant Marçal de Montblanc, un projecte d'hospital no culminat», *Espitllera*, (Montblanc) 4 (abril 1982), p. 16-18; Jaume RIERA I SANS, «La fundació del monestir de Sant Marçal de Montblanc (1391)», *Aplec de Treballs* (Montblanc), 6 (1984), p. 97-111.

– En cas que dels dos-cents sous sobressin diners, serien destinats a la celebració de misses i altres actes pietosos per a l'ànima del difunt. Si, contràriament, en faltessin, serien obtinguts dels béns del testador.

Església de Sant Marçal de Montblanc, en l'actualitat (Foto Josep M. Carreras).

3) El nomenament de la seva filla Elisenda, esposa –com ja hem dit– de Ramon Marçal, com a hereva universal.

Actuaren com a testimonis de l'acte testamentari Gombau de Naris, Guillem Mascó i el notari Guillem de Vic, tots veïns de Montblanc.

Apèndix documental

1376, abril, 18. Cervera. *Bartomeu de Castellnou, de Montblanc, atorga el seu testament.* Arxiu Comarcal de la Segarra (ACS), Fons Notarial (FN), Cervera, Anònims, *Llibre*, 1377, f. 10.

«Quoniam nullus in carne positus mortis periculum evadere posit ullo modo idcirco in Christi nomine amen ego Bartolomeus de Castronovo, olim habitator ville de Cervaria nunc vero habitator ville Montisalbi, in meo pleno sensu et memoria atque loquela integra existens lizet sim gravi infermitate detentus tamen, cupiens ad gaudia paradisi pervenire, si Deo placuerit, qui neminem vult perire et omnes salves facere, facio et ordino meum ultimum testamentum, in quo eligo meos manumissores Raimundum Martialis, generum meum, et discretum Barnardum Mascó, prebiterum, et Gombaldum de Naris, de dicta villa Montisalbi, quibus confero plenum posse dividendi et distribuendi per me inferius ordinata:

In primis namque volo et mando que omnes iniurie mee et omnia debita restituantur et solvantur de bonos meis integriter et complete subsequenter.

Vero acapio de bonis meis pro mei anima ducentos solidos barchinonenses terni, de quibus mee fient sepultura et novena et caput anni bene et honorifice, prout decet.

Et lego de dictis ducentis solidis confratrie Sancti Spiritus ville Cervarie decem solidos.

Item bancinis [sic] candele Corporis Christi et lumenario Sancte Marie Maiore Montis Albi utrique duos solidos.

Item ceteris bacinis que soliti sunt accapitando deportari pertenentias dicte ville cuilibet duodecim denarios.

Item dimitto altari maiori Sancte Marie ville Montisalbis quadraginta solidos pro ornamentis eiusdem altaris, tali tamen conditione quod velint et consentiant corpus meum sepellire in ecclesia Beati Martialis, in tumulo dicti generis mei.

Totum vero ressiduum dictorum ducentorum solidorum dividatur et distribuatur in missis celebrandis et aliis piis causis pro anima mea, ad cognitionem dictorum meorum manumissorum.

Et si dicti ducenti solidi non suficerit, ad complendum predicta volo et mando quod ad id fiat complementum de aliis bonis meis in omnibus autem aliis bonis meis, mobilibus et immobilibus, et iuribus michi ubique pertinentibus et pertinere debentibus, quavis causa, modo, titulo vel ratione.

Elichsendem, filiam meam, uxorem dicti Raimundi Martialis, michi heredem instituo universalem.

Denique volo hanc scripturam meam, ultimum testamentum et meam ultimam voluntatem quam et quod volo valeri iure testamenti vel codicillorum aut eo meliori modo quo de iure vel alias valere poterit et debebit.

Actum est hoc decima octava die aprilis anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo septuagesimo sexto.

Sig[signe]num mei Bartolomei de Castellnou, testatoris predicti, cui hoc meum testamentum laudo, concedo et firmo.

Testes huius testamenti notati et rogati sunt Gombaldus de Naris et Guillemus Mascó ac Guillemus de Vice, notarius rege auctoritate, de Montecalbo.

Sig[signe]num mei Bernardi Castelloni, notarii publici, ville Montisalbi, pro venerabile Raimundo ça Rovira, rectore ecclesie eiusdem ville, cui hoc scribi feci, cum litteris superpositis in linea VIII^a ubi legitur «Montis Albi», et clausi XXIII^a die iulii anno a nativitate Domini millesimo CCC^o septuagesimo sexto.

Notes

1.- Arxiu Comarcal de la Segarra, Fons Notarial, Cervera, Anònims, *Llibre*, 1377, f. 10.

2.- Una llista d'habitants de Montblanc d'aquell temps a: Josep M. LLOBET I PORTELLA, «Algunes notícies de Montblanc segons un document notarial de 1375», *Aplec de Treballs* (Montblanc), 21 (2003), p. 69-79.